

önsöz: isyan'dan sonra...

Soner Torlak - Önder Kulak

~

Kent hakkı ve mekân siyaseti üzerine kolay okunan fakat konunun temel çerçevesini hakkıyla çizen bir tür giriş olarak *Mekân Meselesi*'ni derleme kararımız Gezi İsyanı'nda ortaya çıkmıştı. “Türkiye'nin geç '68'i” olarak Gezi İsyanı, bu topraklarda doğrudan katılımcı siyaset üzerine tartışmayı daha öncesinde tıkayan bütün kanalları süpürüp temizledi, mekân eksenli yeni bir siyaset tarzının binbir rengiyle filizlenmesi için toprağı sürülebilir hale getirdi. Gezi İsyanı bir milattı; öyle ki sol mahallede genellikle “12 Eylül'den önce, 12 Eylül'den sonra” şeklinde yapılan siyasal milat tespiti yerini “Gezi'den önce, Gezi'den sonra”ya bıraktı. Tarihteki “olay”ların büyük kısmı gibi son tahlilde şanlı bir yenilgi olan Gezi İsyanı, arkasında bu topraklardaki siyaseti uzun yıllar boyunca alttan alta belirleyecek binlerce tohum saçarak tarih sayfalarındaki yerini aldı.

Mekân Meselesi'nin ilk olarak yayımlandığı ve dünyanın dört bir yanında mekân işgali hareketlerinin zirve noktasını gördüğü dönemden bu yana geçen yedi yılda konu üzerine yazılı literatür de inanılmaz derecede zenginleşti. Mekân eksenli toplumsal hareketler, işgal evleri, kooperatif zincirleri ve yatay katılımcı siyaset biçimleri kurumsallaşmaya ve sayısız yerellikte son derece somut işler yapmaya başladılar. Henri Lefebvre'nin ebedi istirahati sırasında keyifle, hınzır hınzır gülümsediğini tahmin ediyoruz...

Mekân Meselesi'nin bu yeni baskısı, yine mekân siyasetinin farklı alanlarını derinlemesine ele alırken, kitabın çerçevesini önekilere ek olarak zenginleştiren üç yeni makale içeriyor.

Deniz Yonucu'nun “Şehir, Siyaset ve Çatışma Mekânları” makalesi, isyan/muhalefet bastırma stratejileri ve devlet-karşıtı şiddet arasındaki ilişkiyi inceliyor. Yonucu makalesinde, İstanbul'daki Alevi ve Kürt muhalif nüfusun yaşadığı işçi sınıfı mahalleleri örneğinden yola çıkarak, “düşük yoğunluklu çatışma alanları” yaratmanın devletin egemenliğini devam ettirmesindeki rolünü tartışıyor. Buradan hareketle, muhaliflerin yaşadığı alanlara sıkıştırılmış devlet şiddeti ve karşı-şiddet karşılaşmasının, Türkiye'deki bu kentsel şiddetin, soğuk savaş döneminde Fransa ve Amerika tarafından geliştirilen ve daha sonra Küresel Güney ülkelerine de ihraç edilen isyan/muhalefet bastırma teknikleri bağlamında, çatışma ve şiddeti körükleyerek düzen sağlamayı hedefleyen polisiye teknikler çerçevesinde anlaşılması gerektiğini öne sürüyor.

Pınar Melis Yelsalı Parmaksız'ın “Mekân ve Bellek” makalesi, “Hatıralar nerede muhafaza edilir?” sorusundan yola çıkarak, bu basit görünen fakat karmaşık soruyu yanıtlamanın belleğe dair metaforik ve analitik bir dizi açıklamayı beraberinde getirdiğini ileri sürüyor. Bu açıklamaların tümünün, fiziksel ya da muhayyel belirli bir mekân göndermesinden kaçamadığını belirten Yelsalı Parmaksız, tarih boyunca ve disiplinler sınırların içinde ve ötesinde belleğin nasıl kavramsallaştırıldığının, mekânsal göndermelerin niteliğini de belirlediğini söylüyor. Söz konusu mekânsal göndermelerin farklı kavrayışların yansıttığı belirli dünya görüşleri ve toplumsal yapıları yansıtan tarihsel temsiller sunduğu önermesi üzerinden incelemesini sürdüren yazar, mekân ve bellek arasındaki ilişkiye dair kapsamlı ve derinlemesine bir tartışma ortaya koyuyor.

Mekân Meselesi'nin elinizdeki genişletilmiş baskısına dahil edilen son makale ise Merve Tuba Tanok'un “Kadın Kent” makalesi. Kent hakkı literatürüne yeni bir kavram da armağan eden Tanok, kent topraklarının feminizasyonunun, erkek egemen mülkiyet sistemini ve aynı zamanda mülkiyetin ve sistemin kendisini kökten sarsacak radikal bir öneri olduğunu ileri sürerken, toprağın ve özellikle de kent topra-

ğının demokratikleşmesinin ve feminizasyonunun, alternatif olanın, biçim dışı olan ve ihtiyaçtan doğan radikal demokrasinin ortaya çıkışının temel dinamiği olduğunu belirtiyor. Kentleşmeyi medeniyetin bir aşaması olarak öne çıkaran savın, kentleşmenin medeniyet ile doğrudan kurduğu ilişkiye rağmen, bu illüzyonun düşünsel hegemonyasından başka bir şey olmadığını söyleyen Tanok, temel kent hakkı mücadelesinin neoliberal ekonominin son yıllardaki tek dinamiği olan yeni kent inşasının yani kentsel dönüşümün elinden yaşamlarımızı kurtarmaya dönük bir mücadele olduğunu öne sürüyor.

Mekân Meselesi'nin elinizdeki genişletilmiş ve gözden geçirilmiş baskısının kent hakkı ve mekân siyaseti üzerine kafa yoran öğrenciler, eylemciler, araştırmacılar ve akademisyenler için işe yarar bir kaynak işlevi görmesi en büyük temennimiz. “Mesele”mize dair ufacık bir katkı sunabildiysek de ne mutlu bize!

İyi okumalar!

Soner Torlak - Önder Kulak

Nisan 2022 / İstanbul